

Nr 22.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om upphävande av försäljningsskatten för vissa för skolbruk avsedda varor.

(1:a avd.)

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 197, av herr *Kyling* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att försäljningsskatt icke skall utgå för *dels* radiogrammofoner, grammofoner och grammofonverk, *dels* färdiga grammofonskivor med inspelade skolradio-program och liknande framställningar, där sång eller musikslag förekomma, eller skivor med inspelade djurläten, ljud effekter och skolsånger, allt under förutsättning att sådana apparater eller skivor uteslutande för skolbruk rekvireras av kommunal eller statlig myndighet, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga ändringar i författningstexten».

Beträffande motiveringen för det i motionen framställda yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Enligt den till förordningen den 5 mars 1948 (nr 85) om försäljningsskatt fogade varuförteckningen skall försäljningsskatt erläggas bl. a. för grammofonverk, ingående i radiogrammofoner, vidare grammofoner och grammofonverk samt färdiga grammofonskivor. Genom särskild anmärkning under varuförteckningen äro från beskattning undantagna bl. a. färdiga grammofonskivor med allenast intalad text, avsedda för undervisningsändamål. Skatten utgår å grammofoner och grammofonverk med 20 procent av beskattningsvärdet och å färdiga grammofonskivor med en krona per skiva.

I den nu föreliggande motionen har framhållits, att 1946 års skolkommision ansett det synnerligen önskvärt, att tekniska hjälpmedel komme till ökad användning i skolorna. Det vore enligt motionärens mening anmärkningsvärt, att samtidigt som en statlig utredning rekommenderade statsbidrag till inköp av tekniska hjälpmedel i undervisningen, bl. a. grammofoner, försäljningsskatt uttoges på både grammofoner och grammofonskivor. Försäljningsskatten verkade hämmande på anskaffandet av grammofoner till skolorna och därmed också på användandet av tillgängliga grammofonskivor. För närvarande vore det också en mycket liten del av landets skolor, som hade anskaffat grammofoner, trots att grammofoner vore ett utmärkt hjälpmedel i folkskolans undervisning i bl. a. engelska. Det syntes

därför kunna ifrågasättas, om icke skattebefrielse skulle kunna medgivas i de fall, då grammofoner, grammofonverk och radiogrammofoner rekvirerades och likviderades av kommunal eller statlig myndighet och apparaterna vore avsedda att användas uteslutande i undervisningen. En skattebefrielse i sådana fall innebure en så obetydlig minskning av statens skatteinkomster, att den knappast vore att räkna med. Det torde icke vara förenat med större tekniska svårigheter att medgiva skattebefrielse för grammofoner, som brukades i undervisningen. Bruttopriset kunde alltid angivas och försäljningsskatten därefter avdragas som en särskild rabatt till skolor. Vederbörande myndighet kunde lämna ett särskilt intyg på att apparaten uteslutande skulle användas i undervisningen och att försäljningsskatten avdragits vid likvideringen. Dessa intyg skulle sedan fogas till den deklaration, som för varje kalendermånad skulle inlämnas till kontrollstyrelsen och där gälla som verifikation. Skolkommissionen hade förutsatt tillgång på grammofonskivor för undervisningen i sång och musik, rytmik och gymnastik, men dylika inspelningar försvårades eller omöjliggjordes, så länge försäljningsskatt måste erläggas. Enligt förordningen om försäljningsskatt vore endast språkskivor och skivor med allenast talat ord skattefria. Men så påtagliga hjälpmedel som Radiotjänsts fågelskivor vore skattebelagda till stort men för undervisningen. Att betala 4 kronor för en s. k. fågelskiva, som annars skulle kosta 3 kronor, måste anses oriktigt. Enligt uppgift från Radiotjänst såldes under år 1949 1 900 fågelskivor, vilket innebure en inlevererad försäljningsskatt på 1 900 kronor. En skattebefrielse i detta fall betydde alltså en oväsentlig inkomstminskning för statsverket. Nyligen hade en firma spelat in ett par skolradioprogram på grammofonskivor, men man hade måst välja program, där »allenast intalad text» förekomme och detta för att undgå försäljningsskatt, som fördyrade skivorna. Många skolradioprogram eller liknande framställningar som hjälpmedel i undervisningen förutsatte sång- och musikinslag, och det vore därför önskvärt, att skattebestämmelsen inte i fortsättningen finge lägga hinder i vägen för dylika inspelningar.

Over motionen har utskottet under hand inhämtat yttrande från *kontrollstyrelsen*. I en inom kontrollstyrelsens tredje byrå utarbetad promemoria har anförts bl. a. följande. Därest vissa köparkategorier ansåges böra fritagas från skyldighet att erlägga försäljningsskatt, syntes den i motionen föreslagna kontrollanordningen vara i huvudsak lämplig; möjligen borde dock kontrollstyrelsens efterhandskontroll ersättas av en sakkunnig förhandskontroll, exempelvis genom att rekvisitionen för att gälla för skattefritt inköp skulle vara granskad av skolöverstyrelsen. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, om en kategoriklyvning i fråga om skatteplikt för olika slag av köpare kunde anses lämplig. Därest en köparkategori erhöle skattefrihet, föreläge alltid den risken att andra kategorier med andragande av likartade skäl kunde påkalla skattefria inköp, och vid ett utsträckande av skattefriheten måste sådana kontrollsvårigheter uppkomma att skattesystemet i sin helhet äventyrades. Bland kategorier, som i förevarande fall kun-

de komma i fråga, skulle kunna nämnas privata läroanstalter, sjukhus, ålderdomshem samt religiösa och sociala sammanslutningar. Vad särskilt de nu ifrågakommande köparkategorierna anginge kunde framhållas, att dessa bestrede sina kostnader av allmänna medel, varför en reell merkostnad i allmänhet icke torde föranledas av beskattningen. Därest ytterligare medel ansåges böra anvisas för ifrågavarande verksamhet, torde det principiellt vara lämpligare, att erforderliga medel ställdes till förfogande genom höjning av synliga anslag än att detta skedde genom skatteeftergift. I enlighet med denna uppfattning hade framställningar från statliga myndigheter om skattebefrielse vid inköp av skattepliktiga varor för kronans räkning, exempelvis rörande inköp av choklad, läskedrycker och smink för försvarsväsendets räkning lämnats utan bifall. I ett av fallen hade frågan varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Även om det befunnes, att befrielse från erläggande av försäljningsskatt icke borde medgivas nu ifrågavarande köpare, torde det kunna övervägas att generellt från beskattning undantaga vissa av de i motionen angivna varugrupperna, nämligen färdiga grammofonskivor med antingen inspelade skolradioprogram och liknande innehåll, därest sång eller musikinslag förekomme, eller inspelade djurläten, ljudeffekter och skolsånger. Därest skivor med skolradioprogram m. m., där sång- eller musikinslag förekomme, ansåges böra allmänt fritagas från skatt, torde såsom förutsättning böra stipuleras, att skivorna uppenbarligen vore inspelade för undervisningsändamål och att eventuellt förekommande sång eller musik icke karakteriserade skivans innehåll. Skivor med inspelade djurläten eller ljudeffekter skulle kunna undantagas från beskattning under förutsättning, att djurlätena respektive ljudeffekterna förekomme enbart eller i förening med intalad förklarande text. Däremot torde skivor med inspelade skolsånger lämpligen icke böra göras skattefria.

Utskottet. I den föreliggande motionen har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande förordning om försäljningsskatt, att radiogrammofoner, grammofoner och grammofonverk ävensom vissa för undervisningsändamål avsedda grammofonskivor bliva undantagna från beskattning, då de rekvireras av kommunal eller statlig myndighet utestående för skolbruk.

Vad först angår andra grammofonvaror än grammofonskivor gäller för närvarande att dessa varor vid försäljning beläggas med skatt motsvarande 20 procent av varans beskattningsvärde. Vid ett bifall till det i motionen framställda yrkandet om att vissa kategorier köpare — kommunala och statliga myndigheter — skulle fritagas från skyldighet att erlagga försäljningsskatt, föreligger, såsom även påpekats i det ovan återgivna underhandsyttrandet från kontrollstyrelsen, den risken att andra köparkategorier med anförande av likartade skäl, som de i motionen åberopade, kunna påkalla skattebefrielse. I den mån undantagsbestämmelser tillskapas bli också särskilda kontrollanordningar erforderliga, vilket i sin tur är ägnat att kom-

plicera beskattningsförfarandet. Vad särskilt angår rätten till skattefria inköp för statliga och kommunala myndigheter må även framhållas, att dessa myndigheter bestrida sina kostnader med allmänna medel, varför en reell merkostnad i regel icke torde föranledas av beskattningen. På grund av de sålunda anförda omständigheterna anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionen i nu förevarande del.

Vidkommande härefter det i motionen gjorda yrkandet om rätt för kommunala och statliga myndigheter att skattefritt inköpa vissa för skolundervisning avsedda grammofonskivor, må erinras om att redan enligt gällande bestämmelser grammofonskivor med allenast intalad text, avsedda för undervisningsändamål, äro undantagna från beskattning. Av samma skäl som ovan anförts beträffande grammofoner och grammofonverk anser utskottet, att en utvidgning av skattefriheten för vissa kategorier köpare icke bör ifrågakomma. Utskottet kan sålunda icke heller i denna del tillstyrka motionen.

I det ovan omnämnda underhandsyttrandet har bland annat framhållits, att även om det befunnes, att befrielse från erläggande av försäljningsskatt icke borde medgivas statliga och kommunala myndigheter, det likväl torde kunna övervägas att generellt från beskattning undantaga vissa grammofonskivor, nämligen sådana med antingen inspelade skolradioprogram och liknande innehåll, därest sång eller musikinslag förekomme, eller inspelade djurlåten, ljudeffekter och skolsånger. För skattefrihet skulle dock gälla vissa i yttrandet närmare angivna villkor. Ur principiella synpunkter vore det givetvis mera tilltalande att generellt medgiva skattefrihet för särskilt angivna varugrupper än att anknyta skattefriheten till vissa kategorier köpare. Bortsett från att en sådan utvidgning av skattefriheten skulle gå vida längre än som åsyftats av motionären, som begränsat sitt yrkande till att avse av kommunal eller statlig myndighet uteslutande för skolbruk rekviderade grammofonskivor, är utskottet emellertid icke berett att i nuvarande läge taga ställning till det i berörda yttrande framkomna förslaget. Utskottet vill endast framhålla, att det förefaller utskottet, som om vissa svårigheter skulle uppkomma att i praktiken åstadkomma en riktig gränsdragning mellan skattefria och skattepliktiga grammofonskivor, därest skattefriheten utvidgas i den omfattning, som ifrågasättes i det avgivna yttrandet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motionen II: 197 av herr Kyling om upphävande av försäljningsskatten för vissa för skolbruk avsedda varor icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 mars 1950.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elon Andersson, Wahlmark, Sjödahl, Ekman, Gustaf Elofsson, Velander, Heüman, Franzon, Niklasson och Wehtje; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Jonsson i Skedsbygd, Orgård, Kristensson i Osby, Sundström, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp och Sjölin.